

DE KOR MAANDORGAAN VAN "BIOLOGIA MARITIMA"

REDACTIE : H.A. V. VLIMMEREN & RIDDER VAN DOORNE
 BALISTRAAT 96, DEN HAAG 2011

SECRETARIS : A.M. V. VUGT, BURG.HERCKENRATHL.37,
 AMMERZODEN (GLD).

CONTRIBUTIE : (INCL.ABONNEMENT) f 15,-- PER JAAR
 GIRO 27.83.96 T.N.V. PENN. BIOLOGIA
 MARITIMA - AMSTERDAM.

JAARGANG 22

DECEMBER 1972

EEN NIEUW JAAR IS WEER BEGONNEN. JE HEBT DAN DE NEIGING OM EEN AANTAL WENSEN OP PAPIER TE ZETTEN, MAAR WAT BIOLOGIA MARITIMA BETREFT IS DAT EEN MOEILIJKE ZAAK. ALLES GING IN 1972 AL ZO GOED. WE KREGEN AANZIENLIJK MEER LEDEN; HET CONGRES WAS EEN SUCCES; BESTUURLIJK VONDEN BELANGRIJKE VERBETERINGEN PLAATS EN ENKELE NIEUWE AFDELINGEN WERDEN AAN DE VERENIGING, DIE INMIDDELS EEN BOND AAN HET WORDEN IS, TOEGEVOEGD. ONS BLAD VERSCHEEN REDELIJK OP TIJD EN DE INHOUD IS LANGZAMERHAND DE GEWENSTE MIX TUSSEN KOUD EN WARM WATER GEWORDEN.

ALS WE ALLEEN MAAR WENSEN DAT DEZE TENDENS ZICH VOORTZET, DAN WENSEN WIJ AL HEEL WAT.

WEL EN WEE IN DE H.A.V.O.N.

Zojuist gleed de KOR door onze brievenbus en na het nummer (juli-augustus) doorgekeken te hebben besloot ik ook maar eens een bijdrage in de vorm van een artikeltje te leveren. Het verbaast me overigens dat de inhoud van de KOR zo zwak is - want eerlijk gezegd, voor een houder van een tropische zeewaterbak staat er maar bar weinig in. Het is toch een grote vereniging, en zou nu in heel die vereniging niet één man te vinden zijn, die ervaringen heeft opgedaan die voor iedereen belangrijk zijn?

Enfin, ik ben derhalve maar eens in de pen geklommen om u het een en ander over mens en dier in de "ODONUS NIGER" te vertellen.

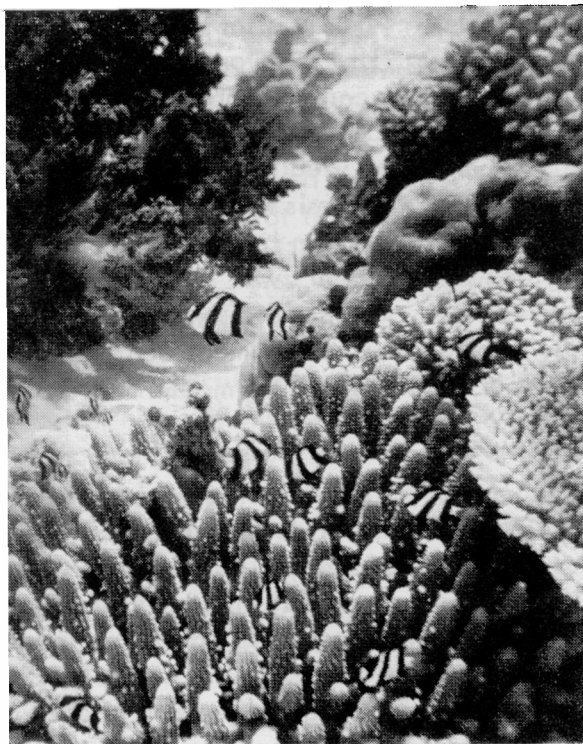
Onze vereniging is 1 januari van dit jaar opgericht en is ontstaan door het "verzouten" van de zoetwataquariumvereniging Oranje Nassau. Door Oranje Nassau te veranderen in Odonus Niger kon de afkorting H.A.V.O.N. gehandhaafd blijven, zodat deze bekende naam in Limburg niet verloren ging.

Op het ogenblik telt de vereniging ongeveer 25 leden, waarvan 80% de bijeenkomsten elke maand bezoekt. In de zoetwater vereniging was dat maar ongeveer 15-20% waaruit dus wel de interesse voor het tropisch zeewataquarium hier in het zuiden blijkt.

De meeste van onze bakken zijn met behulp van siliconenkit geplakte aquaria; dit is goedkoop en je hebt geen last van roest e.d. De inhoud varieert van + 120 tot + 1000 liter en het visbestand van de percula tot de pauwoogkeizer (*Pygoplites diacanthus*), welke laatste echter onlangs door een algehele vissterfte in de duizend-liter bak ten onder is gegaan, zodat we het woord "onhoudbaar" achter de naam van deze vis nog niet weg kunnen strepen.

Onze eigen bak is een 375-liter aquarium, volglas. Technische hulpmiddelen zijn een Turbelle-2000 voor de waterbeweging en filtering, een luchtpomp waarop de eiwitafschuimer en een uitstroomsteentje (dat

echter nooit aan is – het geeft zo'n kitsch-effect) staan en verder een verlichting van 3 x 40 Watt TL-buizen. De (groene) bealging is aardig, al ontwikkelt zich totnutoe geen draadalg. De bak staat ongeveer een jaar. De visbezetting is als volgt: 1 *Paracanthurus hepatus*, prachtig van kleur (geen witte buik), vanaf het begin in onze bak, 1 *Chromileptis altivelis* (panterbaars) die op het ogenblik vinrot heeft (inderdaad juist bij dit dier waarbij de vinnen zo machtig mooi zijn), 2 *Amphiprion*

percula, eveneens reeds vanaf het begin in onze bak, 3 *Dascyllus trimaculatus*, die om de twee weken eitjes afzetten, maar die helaas nooit uitkomen, 2 *Dascyllus melanurus*, 2 *Amphiprion ephippium* (een paartje) en nog een *Abudefduf*-soort. Geen bijzonder dure vissen dus, wel

allemaal goed houdbare soorten. Het is beslist niet nodig om alleen dure soorten te kopen om een mooie bak te hebben. Het geheel draait goed, maar met nieuwe soorten hebben we nogal eens moeite. Een Euxhipops asfur, die we een maand of vier geleden kochten, leefde zes weken in de bak zonder iets te eten en zonder tekenen van verma- gering. Op een kwade morgen lag hij (uiteraard) dood in een hoekje. Daarna kochten we de Chromileptis altivelis en die heeft nu weer vin- rot. Alle oude vissen blijven het echter goed doen.

De reeds genoemde 1000-liter bak was tot voor kort een van de pronk- stukken van onze vereniging. Hierin zwommen prachtige vissen als Acanthurus leucosternon, Pomacanthus imperator, Pomacanthus paru, Odonus niger en Odonus vetula, Chelmon rostratus en Forcipiger long- trostris en andere sinds maanden vredig rond. Het was zonder meer een lust voor het oog. Door een overdosis kopersulfaat is er echter niet veel meer van over. Slechts enkele vissen leven nog, zoals de Fircipiger (die dus misschien toch niet zo heel zwak is). Jammer natuurlijk, dit is zonder meer antireclame voor onze liefhebberij, maar tevens ook een waarschuwing, dat wanneer het eenmaal een tijdlang goed gegaan is in onze bak, we niet te onvoorzichtig moeten worden met genees- middelen e.d.

Naast deze bak hebben we nog wel heel wat juweeltjes in onze vereniging. Het blijkt trouwens dat doktersvissen en keizervissen makke- lijker te houden zijn dan we oorspronkelijk dachten. Alleen moeten we niet te veel gelijk gekleurde vissen bij elkaar zetten. Een fout die bij ons in de vereniging wel te veel gemaakt wordt is volgens mij dat in een bak veel te veel vissen gezet worden. Het is dan toch niet te verwon- deren, dat de minste storing fatale gevolgen kan hebben?!

Eén onzer leden heeft zich kort geleden gespecialiseerd in het houden van koraalduivels: Pterois volitans, antennata en Dendrochirus-soorten bijvoorbeeld. Sterke dieren, betaalbaar en prachtig om te zien. Ook pogingen tot andere specialisaties zijn gedaan, bijvoorbeeld met ane- monen en kokerwormen. Bij de een heeft dit veel succes gehad, bij de ander minder. Zelf hebben we een tijdje een bidsprinkhaankreeft (Odon- todactylus scyllarus) gehad (zie de KOR nummer 1 en 2), maar deze is

bij de omzetting van de ene bak in de andere, waarschijnlijk door te groot verschil van nitraatgehalte van het water, overleden.

Een tijd geleden, om precies te zijn in maart van dit jaar, zijn we als vereniging begonnen een soort archief aan te leggen. Later is dit idee ook in de KOR geopperd. Elke maand wordt in ons maandorgaan hierop een aanvulling afgedrukt, dat de leden dan in dienen te vullen. Zo krijgen we gegevens over bezetting, algenbestand, hulpmiddelen en dergelijke van alle bakken, en kunnen we over een tijd lijsten opmaken waarop vermeld gemakkelijk en minder gemakkelijk houdbare vissen, beslist noodzakelijke en onnodige hulpmiddelen e.d. Het maandorgaan dat onze vereniging uitgeeft telt steeds 12 pagina's. Hierin trachten we zo goed mogelijk raadgevingen te geven voor het houden van zeedieren en wordt telkens een aanvulling op het archief opgenomen, alsmede huishoudelijke mededelingen. Leden die iets bijzonders meegemaakt hebben kunnen uiteraard ook hierin hun ervaringen vertellen.

Ik hoop u door dit korte artikeltje een indruk te hebben gegeven van onze vereniging en het enthousiasme waarmee de tropische zeewater-aquaristiek in het zuiden bedreven wordt. Tevens hoop ik dat wat meer mensen hun ervaringen op schrift zetten en publiceren in de KOR, zodat dat orgaan interessanter wordt voor de tropische zeewateraquarianen - en niet alleen voor diegene, die heel veel verstand heeft van technische formules en biologische principes! Ook hij die dat niet heeft moet een tropisch zeewateraquarium kunnen houden!

John Smits
Jeugdlid H.A.V.O.N.
Heerlen

LAAT DE WATERVERVUILING NIET TOT UW EIGEN BAK
DOORDRINGEN, VOER ZUINIG EN NIET MEER DAN TWEE-
MAAL PER WEEK

CURAÇAO

Als een enthousiaste koud-zeewater-liefhebber naar Curaçao gaat, is het te begrijpen dat hij helemaal geen vang- en transportmateriaal mee neemt om dieren mee terug te nemen. Wat moet je met koraalvissen in een Noordzeebak die tot 14° C wordt gekoeld?

Toen redacteur Van Doorne enkele uren voor mijn vertrek belde en vroeg om een paar beestjes mee te nemen bracht me dat dan ook danig in verlegenheid en ik stamelde wat over fotosafari en duikverkenning, zoals ik mijn trip al een tijdje had genoemd. In de drukte van het vertrek was het telefoontje, althans voorlopig, snel vergeten.

Het was wonderlijk hoe enkele uren later gemakkelijk meer dan 300 t gewicht van de Boeing 747 van de KLM zich losmaakte van de startbaan op Schiphol. Nog even kwamen er wat trillingen van de laaghangende bewolking waaruit een miezerige regen viel.

En dan waren we boven een wit wolkendek, op weg naar Lissabon, de eerste zonnige pauze op onze weg naar Curaçao. De reis over de oceaan duurt maar kort. De nieuwe KLM-reus vliegt snel en men zit er comfortabel.

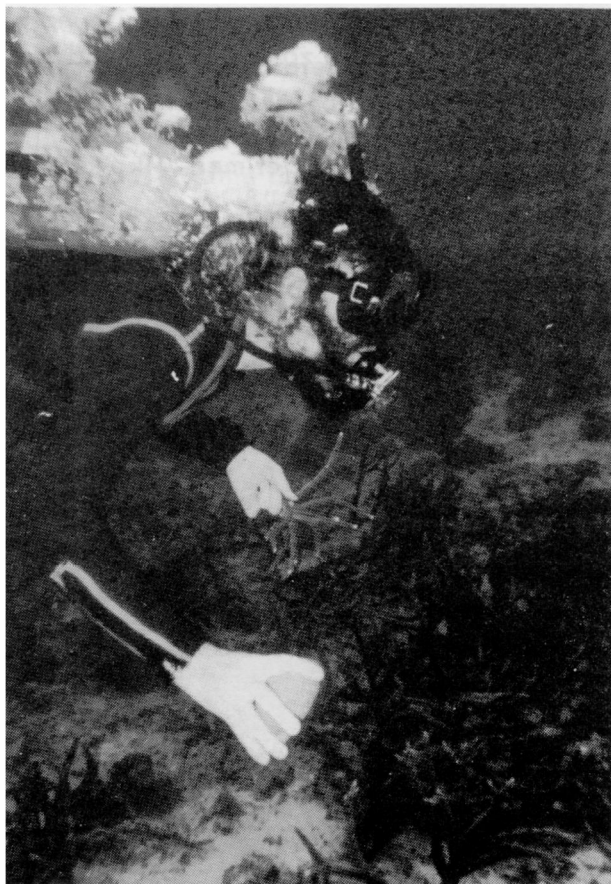
Wie daar behoefte aan heeft kan zelfs hoog in de lucht nog genieten van een film en het veel geadverteerde wandelingetje door het vliegtuig kunt U werkelijk maken.

Na nog een tweede tussenlanding in een sauna-achtig Suriname kwam al spoedig de ruige kust van Curaçao in zicht en werd geland op het Dr. A. Plesman vliegveld aan de Noordkust.

Tijdens de landing konden we duidelijk zien dat de verhalen over het wilde water aan de Noordkust beslist niet overdreven zijn. Voor ons korte verblijf op het eiland had Dr. I. Kristensen van het Caraïbisch Marien Biologisch Instituut (Carmabi) zijn gastvrijheid toegezegd en toen we daar na een korte taxirit aankwamen werden we door de wetenschappelijke medewerkers gastvrij ontvangen.

Als je op het CARMABI logeert hoef je voor een fantastisch onderwatertafereel niet ver van huis. Direct voor de deur kan je te water gaan om met de snorkel boven het witte zand van de ondiepe baai te zweven en te genieten van al het moois dat daar leeft.

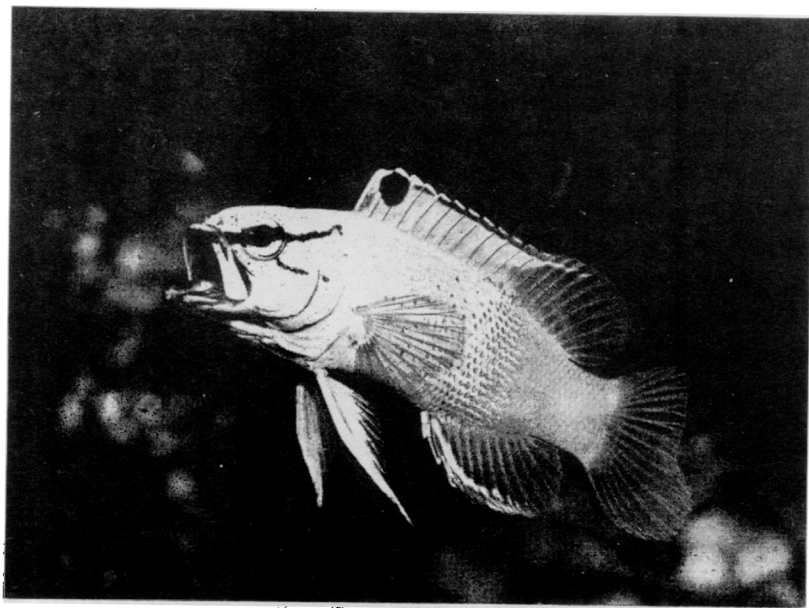
Op de zandbodem worden we al geconfronteerd met een grote verscheidenheid aan dieren. Vanzelfsprekend zijn er de grote zee-egels met hun

lansscherpe stekels en de grote zwermen veelkleurige visjes. Maar ook merken we op dat op alle plaatsen waar maar een beetje substraat is te vinden kleurrijke zeeanemonen staan met vaak kleine visjes levend en dartelend tussen hun tentakels. En wie nog dichterbij komt zal op de tentakels dan weer vaak bijna doorzichtige, blauw gekleurde kreeftjes zien zitten, die deze gevaarlijke tentakels doodgemoedereerd als woonplaats hebben verkozen.

Wie uitgerust met persluchtapparaat over de blauwe rand duikt wordt geconfronteerd met een verbijsterend tafereel van uitbundige kleuren en een verscheidenheid van vormen, die zo indrukwekkend is dat men het bijna niet kan verwerken.

Pas bij de derde of de vierde duik op zo'n rifwand begin je een beetje aan de situatie te wennen en wordt je niet meer elke seconde met iets nieuws geconfronteerd.

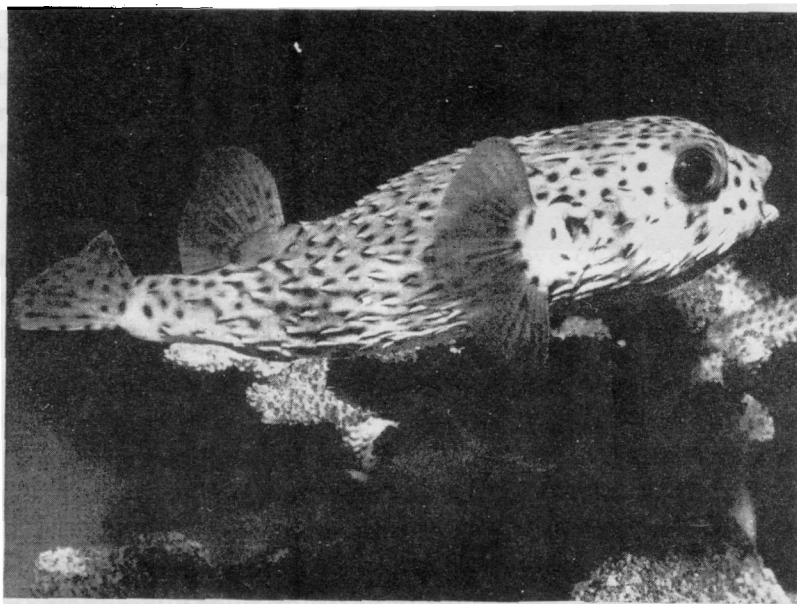
Gramma loreto

Als we dieper komen verschijnen er prachtige gorgonen en bekersporen in allerlei maten en kleuren.

Daartussen door dartelen de *Chromis cyanea* en *Gramma loreto*. Het water is kristalhelder en we hebben daardoor vele meters zicht in alle richtingen. In de blauwe verte zien we grote makreelachtige, razend snelle vissen wegvlugten en tussen het koraal zien we de eerste zeer grote French Angel vissen (*Pomacanthus arcuatus*).

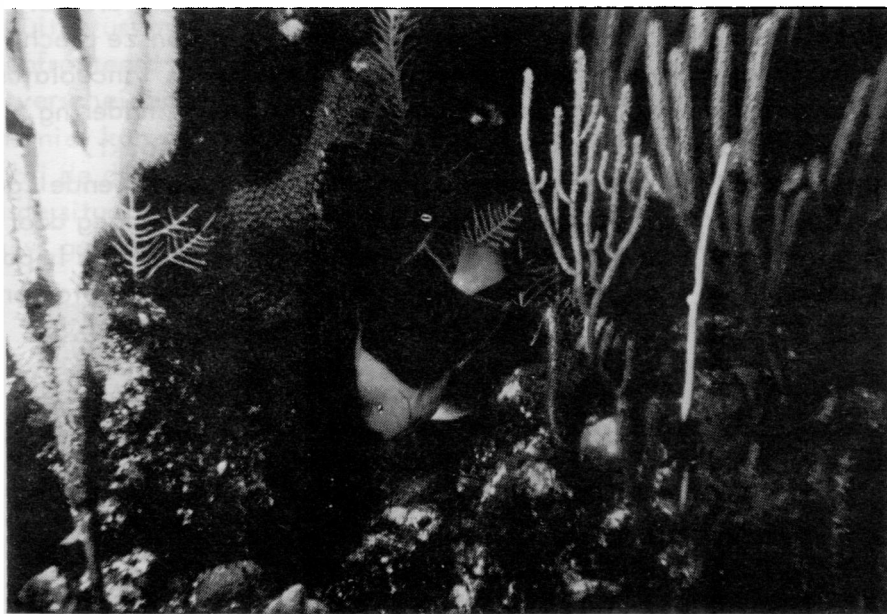
Tussen de geweldig grote Gorgonen zien we hier en daar een Trompetvis (*Aulostomus maculatus*) op zijn kop staan; pas als we erg dichtbij komen en al enkele flitsfoto's hebben genomen, zwemmen ze plechtstatig weg. Veel schuwer is de Wimpel Riddervis (*Equetus lanceolatus*) die zich bibberend tussen de koralen beweegt en bij onze nadering doodsbenauwd tussen de koraalformaties een schuilplaats zoekt.

Daardoor verradt hij ons de schuilplaats van een indrukwekkende Egelvis (*Diodon hystrix*). Het arme beest zal in zijn leven al genoeg door duikers zijn gepest, om dat fototje te kunnen maken waar hij zo imposant opgeblazen op staat. Wij gunnen hem rust en maken een foto zonder hem te plagen. Ook zó is hij erg mooi! Veel mooier eigenlijk.

Diodon hystrix

Even gemakkelijk als de Hystrix is ook de Hertogvis (*Holocanthus tricolor*) die met zijn geel-zwarte kleur direct opvalt en rustig scharrelend tussen korallen en sponzen de onderwaterfotograaf er toe verleidt om van deze ene vis veel te veel foto's te schieten. De Huzarenvis (*Myripristis jacobus*) laat zich ondanks zenuwachtige bewegingen toch graag fotograferen als men hem maar voorzichtig genoeg benaderd.

Holocanthus tricolor

Over het werk dat op het CARMABI wordt verricht hebben we in DE KOR reeds diverse malen kunnen lezen en het was daardoor voor ons bijzonder prettig dat eens van nabij mee te kunnen maken.

De zondag van onze aankomst waren we in de gelegenheid om met diverse medewerkers wat van gedachten te wisselen over hun onderzoek.

Veel van het onderzoek is gericht op natuurbehoud. Men heeft bijvoorbeeld nauwkeurig onderzocht wat het resultaat is van de onderwaterjacht op de visstand. Daarbij is wel gebleken dat het ongebreideld jagen in de Antilliaanse wateren grote schade heeft toegebracht aan een aantal langzaam groeiende standvissen. Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek werd dit jaar op Bonaire een algeheel verbod van kracht van het jagen onder water en men overweegt thans ook een dergelijk verbod voor enkele kuststroken op Curaçao.

Een andere bedreiging wordt zeer beslist gevormd door de aquariumhouders. Het tropisch koraalaquarium is in de Verenigde Staten zeer populair en geleidelijk is een forse export van vissen uit de wateren rond Curaçao ontstaan.

Er zijn inmiddels maatregelen genomen om te voorkomen dat bepaalde minder talrijk voor komende dieren door wegvangen worden uitgeroeid. Het CARMABI wordt geraadpleegd voor het verlenen van een uitvoervergunning en er is geleidelijk met de beroepsvangers een goede verhouding ontstaan. Ze hebben er kennelijk ook begrip voor dat men de kip met de gouden eieren niet moet slachten.

Maandagmorgen begon op het Carmabi de normale werkdag.

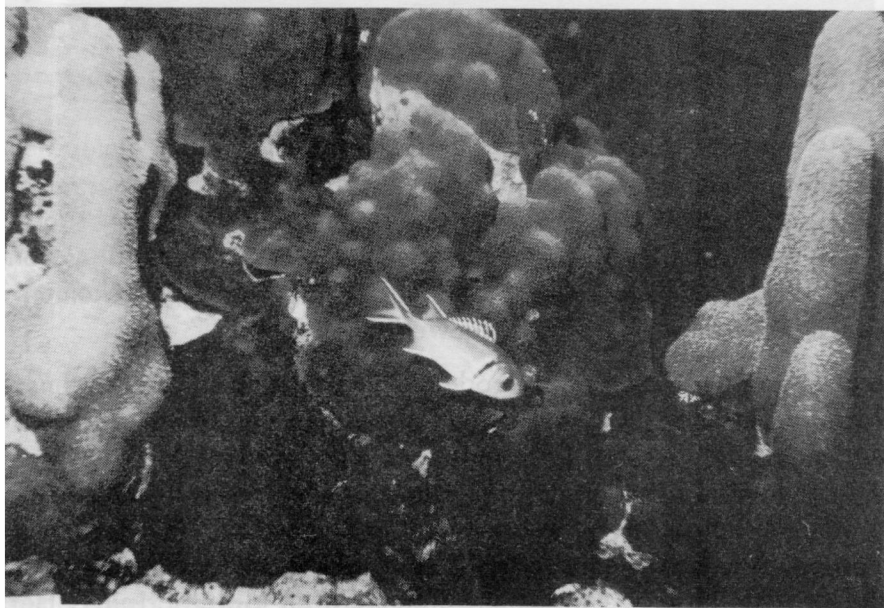
Een deel van het onderzoek vindt onder water plaats, waarvoor de wetenschappelijke medewerkers en de studenten natuurlijk hebben moeten leren duiken. Op het rif ten noord-westen van de Piscaderabaai wordt de boot afgemeerd aan een boei waarop een bord is aangebracht dat ons vertelt dat we hier boven een wetenschappelijk proefgebied zitten en overal af moeten blijven. Nadat we over boord zijn gesprongen zien we onmiddellijk dat we op een mooi rif terecht zijn gekomen waar kennelijk regelmatig hard wordt gewerkt.

Overal zagen we lijnen op de bodem liggen die het rif in regelmatige vierkanten verdelen. Op een meter of twintig diepte komen we tot onze verbazing op een beschut plekje een groot aantal volglazen bakken tegen met levende stukken koraal erin en even verder metaalroosters waar stukken koraal met een klem op zijn bevestigd. Dit is allemaal gedaan om over een langere termijn de groei en de gewichtstoename te bestuderen van de meest algemene steenkoralen (*Scleractinia*). Het be-

treft hier hoofdzakelijk *Montastrea annularis*, *Agaricia agaricites*, *Acropora palmata*, *Madracis mirabilis* en *Meandrina meandritis*. Er is onder water zelfs een ingenieus weegtoestel opgesteld op een diepte van 18 meter. Het is een merkwaardig gezicht om op 18 meter diepte een bioloog in alle rust die wegingen te zien verrichten en alles netjes te zien noteren.

Voor de volgende verkenningstocht werden we uitgenodigd door Drs.T. van 't Hoff die ons zou rondleiden door het gebied bij het landhuis Jan Thiel ten zuid-oosten van Willemstad. Dat gebied staat erg in de belangstelling omdat de bioloog Jan Cees Post hier een zeer uitgebreide inventarisatie heeft gemaakt i.v.m. de gevolgen van de onderwaterjacht. Het is de bedoeling dit gebied tot beschermd gebied te verklaren en daarna te gaan bestuderen hoe lang het duurt voordat de diverse standvissen terugkeren.

Bij Jan Thiel aangekomen bleek wel dat van 't Hoff de droom van elke duiker en zeeaquariumhouder heeft waar gemaakt. Je vraagt je zelfs af of het houden van een tropisch zeeaquarium hier nog wel zin heeft.

Om zijn huis te bereiken reden we door een prachtig stuk ruwe natuur. Toen doemde aan de waterkant enkele huizen op waarboven pelikanen cirkelden op zoek naar vis. Het huis ligt direkt aan het water; je kunt vanaf de waranda zo in het water stappen. Nauwelijks voorgesteld aan Tom's charmante vrouw verdwenen we al in de keuken want het was al betrekkelijk laat.

Het rif bleek hier bijzonder mooi te zijn en erg visrijk. Dat wil zeggen dat de kleine vis volop aanwezig is, maar zeer grote exemplaren zijn ook hier slechts weinig te vinden.

Er waren voldoende mooie dingen te fotograferen en zoals het zo vaak gaat komen de meest interessante dingen pas als de film bijna of helemaal op is.

We waren al op de terugweg toen in de blauwe diepte een prachtige, meer dan een meter lange spotted eagle ray (*Actobates narnari*) opdoemde. Weer snel de diepte in dus, om het beest dichterbij te bekijken en de laatste foto op te schieten.

Nauwelijks van die emotie bekomen werd het plotseling donker om ons heen doordat we werden opgenomen door een geweldige school haringachtige visjes die als maar van richting veranderend om ons heen zwermde en ons door hun grote aantal, het zicht in alle richtingen totaal benam. De school bleef minuten lang heen en weer schieten en verdween even plotseling als ze gekomen was. Het bleek dat drie grote makreelachtigen jacht op de visjes maakten. We zagen ze met grote snelheid met de school vis voor zich uit in het blauw verdwijnen. De heerlijke maaltijd die na deze prachtduik volgde was een waardige bekroning op een bijzonder gewaardeerde invitatie.

Hoewel we helemaal niet van plan waren om dieren mee naar huis te nemen, konden we op het laatste moment de verleiding niet weerstaan. We verzamelden wat slakjes, een chiton, een kokercworm, een hooiwaagenkrab (*Stenorhynchus seticornis*), een kappergeraanaal en kleine heremietkreeftjes. Dit werd in 4 plastic potjes verpakt met zuurstof er boven en wonder boven wonder kwam dit materiaal zonder enig verlies over.

Temidden van enkele schelpen die we hadden meegenomen vonden we na het uitpakken (24 uur later) nog een grote halfdode heremietkreeft. Enkele uren nadat deze in het aquarium was ondergebracht scharrelde hij alweer rond alsof er niets was gebeurd.

De kennismaking met Curaçao was voor ons een geweldige ervaring; voor de zeeaquariumhouder en onderwatersporter is daar enorm veel te beleven. Men kan dieren in hun eigen omgeving bestuderen en fotograferen, zelfs als men de duiksport nauwelijks beheerst. Bij het CARMABI geeft men U alle informatie die U maar wenst en U heeft daar ook nog de gelegenheid om dieren in de diverse aquaria te bestuderen.

Wie een bescheiden hoeveelheid dieren mee naar huis wil nemen heeft daartoe zeer zeker de gelegenheid en de door ons geprobeerde manier met plastic zakjes, zuurstof en plastic potten is succesvol gebleken. U krijgt op deze manier wel een volumineus pakket maar het weegt niet veel en de kans dat U over Uw bagagelimiët komt is daardoor niet al te groot. Wel moet U erg letten op de timing. De tijd die verloopt tussen het inpakken van de dieren en het vertrek van het vliegtuig moet zo kort mogelijk zijn, vooral als U overdag wegvliegt.

Het is op Curaçao zeer heet en een lang verblijf op het vliegveld kan het einde van Uw dieren betekenen. Als de motoren eenmaal draaien wordt de temperatuur in het vliegtuig uitstekend, alleen tijdens de tussenlanding in Suriname wordt het weer heter; als het goed wordt doorstaan kunt U verder gerust zijn. Overigens hoeft U niet de hele reis met het grote pakket op Uw schoot te zitten. De KLM stewardess weet wel een rustig en koel plaatsje voor Uw dieren te vinden.

Zoals bekend zijn de KLM tarieven voor de Antillen op het ogenblik gunstig en hoewel de kosten op de Antillen beslist niet laag zijn te noemen is het de moeite waard om een vakantie naar dit heerlijke oord in overweging te nemen.

H.A.van Vlimmeren

OVER HET VOORKOMEN VAN RASTERPITVIS, CALLIONYMUS RETICULATUS, IN DE ZUIDELIJKE NOORDZEE .

In de periode 13 tot 23 april 1971 werden door de "Tridens" benoorden de Waddeneilanden ($53^{\circ}30'$ NB - $5^{\circ}30'$ OL) een dertigtal exemplaren gevangen van de rasterpitvis, *Callionymus reticulatus* Cuvier et Valenciennes, 1837.

Deze vissoort was tot 1952 onbekend voor de Noordzee.

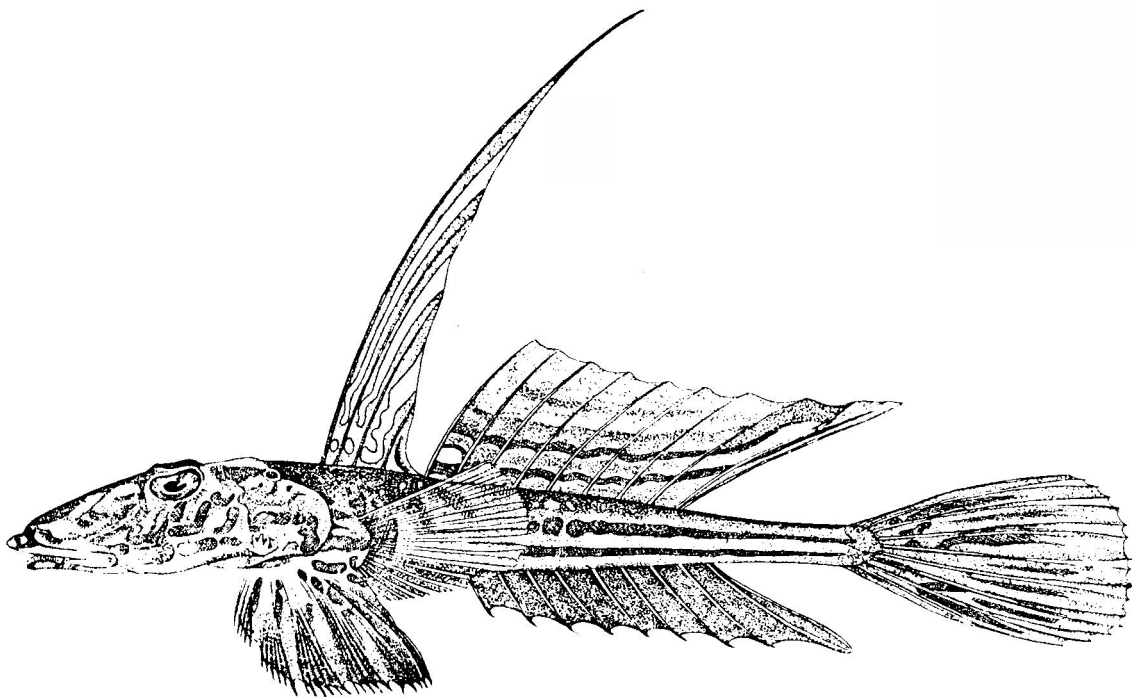
In dat jaar publiceerde Hsiao-Wei Chang zijn gegevens over het voorkomen van deze soort in de Europese wateren. Hij had een exemplaar van de rasterpitvis in een oude pot met alcohol gevonden in een stoffige verzameling te Plymouth. De vis was afkomstig uit het mondingsgebied van de Theems en was daar gevangen tussen de jaren 1813 en 1821. Chang had veel waarnemingen van exemplaren, gevangen langs de Engelse zuidkust en ingang Kanaal.

Hij voorspelde dan ook dat de soort binnen afzienbare tijd ook in de zuidelijke Noordzee zou worden gevangen. En inderdaad in 1966 vond de toenmalige assistent van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) te Den Helder (thans Texel) P. Boer tussen een verzameling gewone pitvissen (*Callionymus lyra* L.) de veel kleinere rasterpitvis. Zijn vondst deed ons er toe besluiten eens op het voorkomen van deze soort te letten als wij voor ons normale onderzoek benoorden de eilanden moesten vissen.

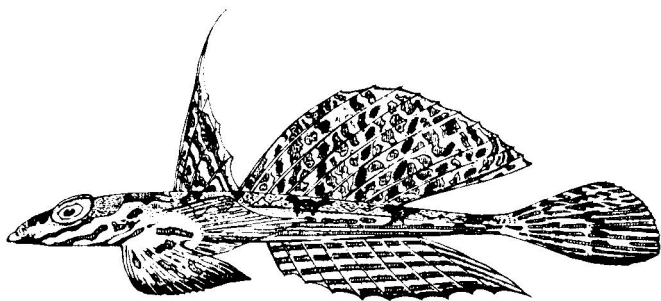
In de bovengenoemde periode was dat het geval.

Wij verzamelden alle pitvissen die gevangen werden en kleiner waren dan 10 cm. en bestudeerden deze. En al spoedig bleek dat van de 'kleine' pitvissen ongeveer een derde behoorde tot de rasterpitvis.

De rasterpitvis kan als volwassen exemplaar maximaal een lengte bereiken van 10-12 cm., de gewone pitvis daarentegen bereikt een maximale lengte van ongeveer 25 cm. Beide pitvissoorten behoren tot onze meest kleurrijke Noordzeevissen. Het zijn vooral de mannetjes die prachtig

A. De gewone pitvis — *Callionymus lyra* (naar Poll).

geel met blauw gekleurd zijn. Zij komen voor op een diepte van 20-40 m., op zandige, schelprijke bodem. Over het voedsel van de rasterpitvis is niets bekend, maar het zal weinig verschillen van de gewone pitvis, de afmeting van het voedsel is hooguit kleiner. De gewone pitvis eet voornamelijk wormen, kleine garnaalachtigen en schelpen (vnl. kokkeltjes). De naam pitvis is afgeleid van pilatusvis, een andere naam is schelvisduivel.

Het feit dat pas zo laat deze vissoort in de Noordzee is gevonden zal te wijten zijn aan de geringe afmeting waardoor het door de meeste gebruikvisnetten heen zal spoelen, het uitbreiden van het verspreidingsgebied, zowel als het feit dat er meer vis-systematici op het land vertoeven dan op zee. Een zeventiental exemplaren van de door de 'Tridens' gevangen rasterpitvissen zijn thans opgenomen in de collectie van het Zoologisch Museum - afdeling Vissen te Amsterdam, onder nummer ZMA 110.850. Engelse vissystematici hadden er dermate veel belangstelling voor, dat vijf van de meegebrachte exemplaren zich thans permanent bevinden in het British Museum (Natural History) te Londen.

Dr. S.J. de Groot, Rijksinstituut voor Visserijonderzoek,

IJmuiden.

LA LANGUE MANQUE POUR DIRE, ET LA MAIN POUR ECRIRE
TOUTES LES MERVEILLES DE LA MER.

J. Charot

BOEKBESPREKING

THE HIDDEN SEA

Douglas Faulkner & C. Lavett Smith

23 x 29 cm, 148 pag., 70 kl.pl., \$ 14.95

The Viking Press - New York 1970

Bijna vijftien dollar voor dit boek is wel veel geld, maar wie het geld kan uitgeven koopt daarvoor een boek met zeventig werkelijk fantastische kleurenfoto's van de meest uiteenlopende zeedieren.

In de tekst vertelt men veel wetenswaardige zaken over de verschillende soorten dieren die in zee voorkomen zoals mollusken, sponzen, koralen, crustacea, stekelhuidigen en vissen.

Ook de poetssymbiose en de gevaarlijke dieren worden besproken.

De tekst is informatief en niet nodeloos ingewikkeld. Het bijzondere van dit boek is dat na de algemene tekst een gedeelte begint waarin alle kleurenfoto's nog eens zijn opgenomen maar nu in zwart-wit. Daarbij vermeldt men dan een groot aantal gegevens omtrent het gefotografeerde dier en ook alle details omtrent de opname zoals datum, exacte plaats en diepte.

VI.

MEERESOEKOLOGIE

Ronald Victor Tait

12½ x 18½ cm., 305 pag., 104 afb., 9 tab., DM 11,80

Georg Thieme Verlag, Stuttgart 1971

Door de toenemende zorg om het milieu worden we steeds meer geconfronteerd met de ecologie van de zee.

Wie zich voor dit onderwerp interesseert kan zeer veel uit dit compacte

en goedkope boekje leren. Op duidelijke manier krijgt de lezer een inzicht in de methoden die worden gebruikt bij het onderzoek naar de ecologie van de zee. We treffen in dit boekje een uitvoerig hoofdstuk aan over de visserij en de voedselketen in zee. Hierbij worden de mogelijkheden besproken om bij een geheel andere methode van visserij een veel, en veel grotere opbrengst te realiseren. Een aantal voor de voeding van de mens belangrijke vissen wordt uitvoerig besproken.

Voorts gaat men diep in op de organische productie van de zee, waarvan uiteindelijk deze voedselvissen weer afhankelijk zijn. De visserijmethoden worden door middel van zeer duidelijke tekeningen en begeleidende tekst uiteengezet.

VI.

THE LIFE OF SEA ISLANDS

N.J. Berrill & Michael Berrill

19 x 26 cm., 231 pag., meer dan 100 foto's in kleur, \$ 4,95

McGraw Hill - New York, 1969

Als kind hebben we er allemaal wel eens van gedroomd om op een onbewoond eiland te gaan wonen. Trouwens de situatie in het drukbevolkte Europa doen je ook nu nog wel eens naar een rustig eilandje ver van het vasteland verlangen. Wij hebben ons in onze jeugd echter nooit goed gerealiseerd dat volledig onbewoonde eilanden in het geheel niet bestaan. Het zijn daarentegen juist de "onbewoonde" eilanden die vaak een hoogst interessante en soms rijke dierenwereld bezitten. Over dit soort eilanden gaat dit boek, Het beschrijft het dierenleven en in mindere mate de flora van een aantal eilanden en eilandengroepen.

Het is niet te voorkomen dat een zeer groot deel van het boek wordt besteed aan een beschrijving van de fascinerende dierenwereld op de Galapagos eilanden. Daarnaast komen echter ook andere eilandengroepen in de Stille Oceaan en de Noordelijke en Zuidelijke IJszeegebieden aan de orde.

De zeer leerzame tekst wordt begeleid door zeer knappe foto's die in het boek op voortreffelijke wijze zijn gereproduceerd.

VI.